

Landgoed Berkenrode

Kleine veranderingen in broedvogelbevolking

In het tweede nummer van de Fitis van 2019 deed ik verslag van de BMP-telling (broedvogels) van het Landgoed Berkenrode in 2018. Ook dit jaar telde ik Berkenrode en hing 35 nestkasten op in de hoop de broedvogelbevolking positief te beïnvloeden. Of dit is gelukt, leest u in onderstaand artikel. Van de 38 soorten die in 2018 op het landgoed een territorium bezetten verdwenen er in 2019 vijf, maar er kwamen ook vijf nieuwe soorten voor in de plaats. Dus ook dit jaar 38 soorten die goed waren voor 186 territoria. In 2019 telden we in totaal 190 territoria. Voor een historisch overzicht en een beschrijving van het landgoed met haar vele boomsoorten en rijke stinsenflora verwijst ik naar mijn vorige artikel in de Fitis: jaargang 55, nr.2.

De tellingen en de resultaten

Evenals in 2018 hebben we in 2019 zeven ochtendtellingen uitgevoerd. De eerste op 13 maart, de laatste op 5 juni met elke keer een tussenpose van circa twee weken. Alle zeven tellingen waren

vroege ochtendtellingen die vóór zonsopkomst begonnen, omdat sommige zangvogels zoals Roodborst en Merel dan al actief zijn. Een extra telling deed ik al in januari na het vallen van de avond, gericht op de aanwezigheid van

De GROTE VIJVER met het oude bos eromheen.

Foto: Tom van den Boomen

de Bosuil. En die bleek er te zitten, want na het afspelen van het geluid van een vrouwtjesbosuil verscheen er een man, die vlak over mij heen vloog en neerstreek in een oude boom in de nabijheid.

Ook bij vier van de zeven ochtendtellingen namen we de Bosuil waar, waardoor we de soort als territoriumhoudend konden bijschrijven.

De tellingen werden uitgevoerd met gunstig en droog weer. Anita Koole vergezelde me de meeste keren en bij de nestkastcontroles hielp José Somers mij.

Bespreking van de soorten

De Blauwe Reiger heeft een kleine kolonie in het oude bos met ook dit jaar weer zes broedparen. Ook in 2019 hebben we geen broedende Aalscholvers vastgesteld, hoewel ze hier in het recente verleden wel hebben gebroed. De Aalscholver slaapt met tot wel 20 exemplaren in de hoge bomen rond de grote

vijver. Opvallend was dat er hier ook twee Grote Zilverreigers overnachtten, die vlak na zonsopkomst wegvlogen richting de weilanden langs de Leidsevaart waar ze, zo kon ik geregeld waarnemen vanuit mijn huis, vaak fouraerden in de sloten en ook op de weilanden.

Hoewel we drie kunstnesten ophingen voor de Boerenzwaluw heeft er slechts één paar gebroed. Dit paar prefereerde een van de kunstnesten in de stal, waarvan de deur met opzet wordt opengelaten tijdens het broedseizoen. In het oude zwaluwnest van vorig jaar had een Winterkoning zijn bolvormige nest gemaakt evenals een ander paar op een lamp in diezelfde stal.

Boomklever en Boomkruiper broedden in vrijwel dezelfde aantallen, maar jammer genoeg bleven de boomkruiperkasten, die we in het oude bos hadden opgehangen, leeg.

De Bosuil hebben we zoals gezegd regelmatig gezien, maar heeft niet in de

Tabel 1: Aantal territoria op landgoed Berkenrode in 2018 en 2019
Geïventariseerd volgens de BMP-methode.

	2018	2019		2018	2019
Blauwe Reiger	6	6	Meerkoet	7	7
Boerenzwaluw	2	1	Merel	10	10
Boomklever	3	3	Nijlgans	6	6
Boomkruiper	4	3	Pimpelmees	10	12
Bosuil	0	1	Putter	1	0
Buizerd	1	1	Roodborst	10	8
Ekster	4	3	Scholekster	1	2
Fitis	0	1	Slobeend	1	0
Gaai	2	3	Soepeend	0	1
Grauwe Gans	0	1	Spreeuw	1	0
Groene Specht	1	0	Tijftjaf	8	6
Groenling	7	3	Tuinfluit	0	1
Grote Bonte Specht	2	3	Turkse Tortel	1	1
Grote Canadese Gans	4	4	Vink	3	2
Halsbandparkiet	5	4	Waterhoen	4	6
Heggenmus	7	5	Wilde Eend	11	10
Holenduif	2	2	Winterkoning	17	18
Houtduif	6	7	Witte Kwikstaart	1	1
Kauw	2	1	Zanglijster	8	6
Koolmees	17	22	Zwarte Kraai	3	3
Krakeend	2	3	Zwartkop	9	9
Kuifeend	1	0			

MOESTUIN met leifruit tegen de muur.

Foto: Tom van den Boomen

kast gebroed, die we hadden opgehangen in een van de grote bomen van de oprijlaan. Toch was de Bosuil vaak actief in de ochtend na zonsopkomst wat er op wijst dat hij/zij hongerige jongen heeft op het landgoed. Telkens zagen we de Bosuil in het oude bos, maar ook een keer op een lantaarnpaal langs de Leidsevaart in de ochtendschemering. De Buizerd broedde dit jaar in een oud kraaiennest op 20 meter hoogte in een oude populier. Opvallend was dat deze soort in de buurt van het nest heel stil en heimelijk te werk gaat, terwijl ze op afstand van het nest behoorlijk luidruchtig zijn en regelmatig boven onze hoofden alarmeerden. Ekster, Gaai, Kauw en Zwarte Kraai broedden nog op het landgoed in vrijwel dezelfde aantallen als vorig jaar.

Afgelopen broedseizoen hoorden we vaak de Grote Bonte Specht die met 3 paar aanwezig was, 1 meer dan vorig jaar. Jammer was dat we het gelach van de Groene Specht niet hebben gehoord. Op de grote vijver ontbrak het afgelopen voorjaar de schuwe Slobeend en de Kuifeend. Dat had hoogstwaarschijnlijk te maken met de werkzaamheden aan de beplanting en de bomen rond de vijver. Wel broedden Wilde eend en Krakeend alsmede een paar Soepeenden, die we hier niet eerder zagen. Nieuwkomer was ook een paar Grauwe Ganzen, die samen met Nijlgans en Canadese Gans regelmatig in en rond de vijver te zien waren.

Meerkoet bleef gelijk, Waterhoen nam toe. De drie soorten duiven bleven in aantallen gelijk.

Ondanks onze inspanning het de Spreeuw naar de zin te maken door het ophangen van twee nestkasten verdween de soort als broedvogel. Wel nam een macho-koolmees een spreeuwenkast in bezit.

De Halsbandparkiet was luidruchtig aanwezig en de Witte Kwikstaart schar-

relde weer bij de stallen. De Scholekster noteerde een tweede territorium.

Sluiten we af met de zangvogels, de groep met de hoogste aantallen op Berkenrode. Koolmees en Pimpelmees namen duidelijk in aantal toe wat te maken heeft met de aantallen nestkasten die we in het voorjaar hebben opgehangen (zie ook verderop in dit artikel). De overige zangvogels namen in aantal iets af; de Groenling het meest van zeven naar drie territoria. Nieuw waren territoria van Fitis en Tuinfluiter. Soorten die we wel incidenteel zagen maar te onregelmatig voor het bijschrijven van een territorium waren Fuut, IJsvogel, Sperwer en Knobbelzwaan. Vooral de Sperwer is een fraaie soort, die ons twee keer verraste met zijn onstuimige jachtmethode.

Qua zoogdieren zagen we meerdere keren een egel en verrassend was dat we twee keer op dezelfde plek een buning zagen wegsprinten op ons pad in de ochtendschemering. Ook de Bosmuis kwamen we regelmatig tegen.

De nestkasten

In totaal hebben we in het vroege voorjaar van 2019 34 nestkasten opgehangen. De Bosuilenkast hingen we al op in november 2018, omdat deze soort een vroege broeder is en soms al in januari zijn nestplaats uitkiest.

Samen met de drie al aanwezige nestkasten bij de paardenstallen hingen er dit jaar dus 38 nestkasten. Tabel 2 geeft de aantallen weer van de soorten nestkasten en de bezetting in 2019.

Conclusies

De bezetting van de nestkasten viel ons wat tegen. Nog geen 30 procent van de kasten werd bezet. De mezen deden het het best en de relatief hoge bezetting van de pimpelmeeskasten doet vermoeden dat deze soort vaak het onderspit delft bij de concurrentie om natuurlijke

Tabel 2. Aantallen nestkasten op Berkenrode naar soort en bezetting

Soort	aantal	bezetting
Koolmees	10	4
Pimpelmees	7	5
Winterkoning	6	0
Boerenwaluw	3	1
Grauwe Vliegenvanger	3	0
Boomkruiper	3	0
Mus	3	0
Spreeuw	2	1 (koolmees)
Bosuil	1	0
	38	11

holtes met zijn grotere neef de Koolmees. Opvallend is de afwezigheid van Winterkoning en Boomkruiper in de kasten, terwijl deze soorten wel voldoende aanwezig zijn op het landgoed. Het feit dat de mussenkast, een 'hotel' met 3 nestholtes, de grauwe vliegen-

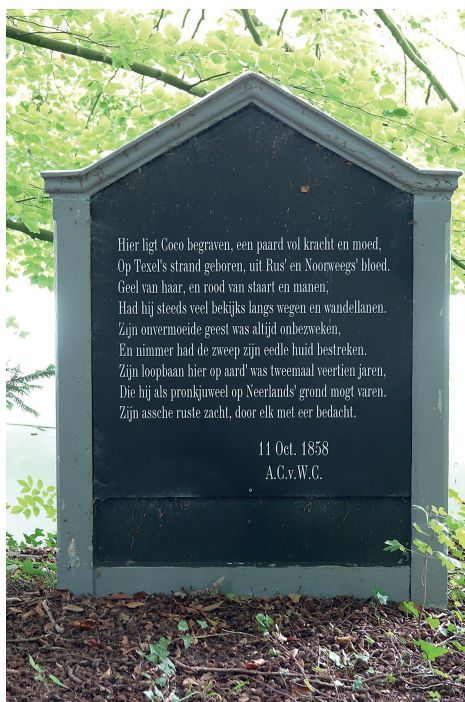
vangerkasten en spreeuwenkasten leeg bleven was minder verrassend, omdat deze soorten in 2018 niet of slechts met één paar aanwezig waren. Zelfs de Roodborst was niet te verleiden om in een van de grauwe vliegenvangerkasten te gaan broeden; iets wat deze soort elders wel regelmatig doet.

Fred Hopman, die een grote ervaring heeft met nestkasten op de landgoederen rond Velsen, vindt het niet zo vreemd dat de bezetting zo laag is. Allereerst moeten vogels wennen aan het nieuwe aanbod van kasten. Daarnaast is er op landgoed Berkenrode een behoorlijk gedeelte oud bos aanwezig met een redelijk aanbod van natuurlijke holtes. Fred verwacht dat de bezetting van de kasten toe zal nemen naarmate ze er langer hangen.

Volgend jaar zullen we de nestkasten blijven controleren om de bezetting te checken.

De BMP-telling slaan we een jaar over omdat we in 2020 het landgoed Huize te Manpad gaan tellen. Daarover zullen we volgend jaar verslag doen.

■ *Tom van den Boomen*

Tekst op het [PAARDENGRAF](#) van Coco

Foto's: Tom van den Boomen